

Selvitys

OKM/35/022/2014

25.05.2015

Oikeuskanslerinvirasto
PL 20
00023 VALTIONEUVOSTO

Oikeuskanslerinvirasto on
anonymisoinut kantelijan nimen

Viite OKV/14/1/2014

Asia **A:n kirjoitus koskien peruskoulujen oppilaiden omien
älypuhelinien opetuskäyttöä**

Tausta

Valtioneuvoston oikeuskanslerin virastoon on 1.4.2014 saapunut A:n kantelu. Kantelu koskee oikeutta maksuttomaan opetukseen ja peruskoulujen käytäntöjä, joiden mukaisesti opetuksessa käytetään oppilaiden omia älypuhelimia. Kantelun mukaan Opetushallitus tulisi velvoittaa antamaan linjaus peruskoulujen oppilaiden omien laitteiden käytöstä.

Valtioneuvoston oikeuskansleri toteaa vastauksessaan kantelijalle (Dnro OKV/14/1/2014) seuraavaa:

”Opetushallituksen näkemyksen mukaan opetuksen järjestäjä voi sallia oppilaiden omien matkapuhelinten käytön opetuksessa edellyttäen, että ne ovat soveltuvia käytettäväksi opetussuunnitelman mukaisessa opetuksessa. Lisäksi tällaisessa tapauksessa tulee huolehtia siitä, että myös niillä oppilailla, jotka eivät käytä omaa matkapuhelintaan, on opetuksen järjestäjän tarjoama käyttötarkoitukseen soveltuva laite käytettävissään opetuksessa.”

Valtioneuvoston oikeuskansleri toteaa vastauksessaan lisäksi:

”Kantelunne ei siten aiheuta muita toimenpiteitäni kuin että asiassa saamieni tietojen perusteella lähetän tämän ratkaisuni perusopetuksen kehittämisestä ja seurannasta viime kädessä vastaavalle opetus- ja kulttuuriministeriölle tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten.”

Kantelun johdosta opetus- ja kulttuuriministeriölle 28.11.2014 lähettämässään kirjeessä valtioneuvoston oikeuskansleri toteaa:

”Opetushallitus on selvityksessään 3.3.2014 todennut, ettei se ole antanut suosituksia oppilaiden omien matkapuhelinten käytöstä opetuksessa. Selvityksen mukaan opetuksen järjestäjä ratkaisee sen, missä määrin omia laitteita käytetään opetustyössä. Opetushallituksen mukaan kuntien on oppilaiden omien laitteiden käyttöä pohtiessaan

tarkasteltava asiaa ainakin muun muassa oppilaiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta.”

”Mikäli oppilasta ohjataan oman, koulutyöhön käytettävän välineen puuttuessa lainaamaan sitä luokkatovereilta, tämä antaa viitteitä siitä, että kouluilla ei tosiasiallisesti ole antaa opetukseen osallistumisessa tarvittavia laitteita niitä tarvitsevien oppilaiden käyttöön.”

Valtioneuvoston oikeuskansleri on edellyttänyt, että opetus- ja kulttuuri-ministeriö ilmoittaa mahdollisista kirjeen johdosta aiheutuvista toimenpiteistä viimeistään elokuun 2015 loppuun mennessä.

Selvityksenään opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa seuraavaa:

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain (731/1999) 16 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Pykälän 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Perusopetuslain (628/1998) 31 §:n 1 momentin mukaan opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälineet ja työaineet ovat oppilaille maksuttomia.

Perusopetuslain 14 §:n mukaan Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun tässä laissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Perusopetuslain 15 §:n mukaan opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta varten opetussuunnitelma. Opetuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja koulun yhteistyön sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppilashuollon järjestämistavasta.

Perusopetuslain 3 §:n mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Opetushallitus on 22.12.2014 antanut määräyksen (Dnro 104/011/2014) uusista perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista. Opetushallitus on samalla määrännyt, että opetussuunnitelman perusteet tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015 alkaen toistaiseksi siten, että niiden perusteella laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön vuosiluokittain porrastetusti vuosina 2016–2019.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sivulla 28 luvussa Oppimisympäristöt ja työtavat todetaan seuraavasti:

”Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.”

Luvussa Kodin ja koulun välinen yhteistyö sivulla 35 todetaan:

”Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä.”

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemys

Perusopetuslain 31 §:n 1 momentin säännöksen perusteella koulutuksen järjestäjä on velvollinen hankkimaan oppilaalle muun muassa opetuksessa käytettävät työvälineet, mikäli oppilaalla ei ole kyseisiä opetuksessa käytettäviä työvälineitä tai jos oppilaan huoltaja ei anna suostumusta oppilaan oman työvälineen käyttöön opetuksessa.

Asiakirjoista saatavasta selvityksestä ilmenee, että Opetushallitus on 3.3.2014 valtioneuvoston oikeuskanslerille antamassaan selvityksessä todennut, ettei se ole antanut suosituksia oppilaiden omien matkapuhelimien käytöstä opetuksessa.

Tältä osin tilanne on muuttunut Opetushallituksen annettua 22.12.2014 määräyksen uusista perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista. Opetushallituksen määräys perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista selkeyttää riittävässä määrin käytäntöä koskien omien laitteiden käyttöä opetuksessa. Määräyksellä tarkennetaan, ettei omia laitteita voida velvoittaa käytettävän opetuksessa, vaan niiden käytön tulee perustua aina huoltajien kanssa sovittuihin käytäntöihin. Vastuu käytäntöjen kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä.

Asiallisesti vastaavien periaatteiden voidaan katsoa olleen voimassa suoraan edellä mainittujen perusopetuslain säännösten nojalla jo ennen uusien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden antamista. Uudet opetussuunnitelman perusteet velvoittavina määräyksinä kuitenkin poistavat asiassa mahdollisesti vallinneen oikeudellisen epävarmuuden ja antavat opetuksen järjestäjille selkeät toimintaohjeet oppilaiden omien tietoteknisten laitteiden käytölle opetuksessa.

Määräys perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista jättää opetuksen järjestäjän harkittavaksi ne käytännöt, joilla opetuksen järjestäjä sopii osana kodin ja koulun välistä yhteistyötä oppilaan huoltajien kanssa omien laitteiden käytöstä opetuksessa.

Näin ollen opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että on opetuksen järjestäjän vastuulla päättää omien laitteiden käytöstä noudattaen lainsäädäntöä ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Maksuton perusopetus on ehdottomasti turvattava. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, ettei asiassa ole ilmennyt sellaisia seikkoja, joiden perusteella arvioitaisiin olevan tarvetta säädösmuutoksille tai ministeriön muille toimenpiteille.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Opetusneuvos

Thomas Vikberg